

Výskumná štúdia NBS

08/2026

Prekliatie prírodných zdrojov v USA a Kanade. Zistenia z bridlicovej revolúcie

Steven Yamarik, Florian Horky, Jarko Fidrmuc

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Bez predchádzajúceho súhlasu autorov je povolené reprodukovat' len krátke úryvky, najviac dva odseky, s uvedením zdroja.

Názory a výsledky uvedené v tejto práci sú názormi autorov a nepredstavujú oficiálne stanovisko Národnej banky Slovenska.

Vydavateľ

© Národná banka Slovenska 2026

research@nbs.sk

Kontakt

Národná banka Slovenska

Imricha Karvaša 1

813 25 Bratislava

Elektronická verzia

<https://nbs.sk/publikacie/vyskumne-a-prilezitostne-studie-wp-op/>

ISSN 2585-9269 (elektronická verzia)

Preklatie prírodných zdrojov v USA a Kanade. Zistenia z bridlicovej revolúcie

Ťažba bridlicovej ropy a zemného plynu prostredníctvom hydraulického štiepenia („frakovania“) zásadne zmenila energetické trhy na celom svete. V Spojených štátoch umožnili technologické inovácie vo frakovaní ekonomicky využívať ložiská ropy a plynu, ktoré boli dovtedy nedostupné. Zatiaľ čo podporovatelia vnímajú ťažbu z bridlíc ako zdroj hospodárskeho rastu a strategickej nezávislosti, kritici upozorňujú, že rastúca závislosť od fosílnych prírodných zdrojov môže oslabovať dlhodobý ekonomický rozvoj a prinášať environmentálne riziká. Táto diskusia je obzvlášť aktuálna aj v Európe v období geopolitickej neistoty a zvýšenej energetickej závislosti. Viaceré európske krajiny disponujú potenciálom bridlicových zdrojov, no naďalej sa nezhodujú v otázke, či a akým spôsobom by mali byť tieto zdroje využívané.

Náš článok prispieva do tejto diskusie opätovným preskúmaním hypotézy „preklatia prírodných zdrojov“ (resource curse), podľa ktorej regióny bohaté na prírodné zdroje často dosahujú pomalší hospodársky rast než regióny s menším množstvom zdrojov. Skúmame štáty USA a kanadské provincie a využívame nástup „bridlicovej revolúcie“ okolo roku 2010 ako identifikačnú stratégiu. Používame geologické ukazovatele nekonvenčných zásob ropy a plynu, ktoré sa stali ekonomicky významnými až po technologických pokrokoch vo frakovaní. Tieto nekonvenčné zásoby zachytávajú prirodzený zdrojový potenciál regiónu, a nie jeho aktuálne ekonomické podmienky, čo nám umožňuje identifikovať kauzálny vplyv závislosti od prírodných zdrojov na ekonomický rast.

Naše zistenia naznačujú, že „preklatie zdrojov“ je relevantné aj v Severnej Amerike. Po zohľadnení rozdielov medzi regiónmi bohatými na zdroje a ostatnými regiónmi rast podielu ťažobnej produkcie o 1 percentuálny bod znižuje medzироčné tempo rastu HDP na obyvateľa približne o 0,05 percentuálneho bodu. Ak je závislosť od zdrojov meraná podielom zamestnanosti v ťažobnom sektore, efekt dosahuje približne 0,15 percentuálneho bodu. Hoci sa tieto efekty môžu na prvý pohľad zdať malé, v dlhodobom horizonte sa výrazne kumulujú. Naše odhady napríklad naznačujú, že štát s vysokou intenzitou ťažby, akým je Wyoming, dosahuje približne o 1,3 percentuálneho bodu nižší ročný rast než porovnateľný štát bez významnej ťažobnej činnosti.

Zároveň skúmame mechanizmy, prostredníctvom ktorých môže závislosť od prírodných zdrojov znižovať hospodársky rast. Ako najvýznamnejšie sa ukazujú dva kanály. Prvým sú efekty tzv. holandskej choroby (Dutch disease). Regióny závislé od prírodných zdrojov vykazujú vyššie ceny neobchodovateľných tovarov a služieb a zároveň nižšiu obchodnú otvorenosť. To naznačuje, že zdrojové boomy presúvajú ekonomickú aktivitu od medzinárodne konkurencieschopných odvetví smerom k ťažobnému sektoru, čím znižujú diverzifikáciu hospodárstva.

Druhým dôležitým mechanizmom je pokles investícií do vzdelania. Regióny s väčším ťažobným sektorom vykazujú nižší podiel vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov, čo naznačuje, že vysoké mzdy v ťažobnom priemysle znižujú motiváciu investovať do vzdelania. Keďže ľudský kapitál patrí medzi kľúčové faktory inovácií a produktivity, tento kanál sa javí ako obzvlášť významný pre dlhodobý ekonomický rozvoj.

Tieto zistenia ponúkajú dôležité implikácie pre tvorcov politík, ktorí diskutujú o bridlicovej ťažbe a širších stratégiách rozvoja zdrojov. Bohatstvo na zdroje môže priniesť krátkodobé ekonomické prínosy, avšak tieto prínosy môžu byť sprevádzané spomalením rastu v strednodobom až dlhodobom horizonte. Regióny, ktoré zažívajú zdrojový boom alebo zvažujú budúcu bridlicovú ťažbu, by preto mali zvážiť doplnkové opatrenia na podporu ľudského kapitálu a ekonomickej diverzifikácie.